

NEKAJ IZRAZOV ZA POIMENOVANJE NAJSODOBNEJŠIH OBLIK MEDIJEV ZA ZAPIS IN REPRODUKCIJO PODATKOV

Edisonov fonograf je uporabljal za zapisovanje in reprodukcijo zvoka povoščen valj, ki pa ga je kmalu izpodrinila in popolnoma nadomestila okrogla, okrog svoje osi vrteča se plošča s spiralnim zapisom. Oblika se je zadržala do dandanes, spremenili so se le material, velikost plošče in način zapisa. Plošča je postajala vedno manjša in trpežnejša, obseg zabeležene informacije pa vedno daljši. Tudi mehanski način zapisovanja zvoka je doživel nekaj pomembnih sprememb, izjemen dosežek pa predstavlja najnovejši izum na tem področju, to je laserska plošča.

Podobno razvojno pot je doživel tudi računalniški medij za beleženje in reprodukcijo podatkov. Magnetni valj se ni obnesel, zato so ga nadomestile okrogle plošče z namagneteno površino, kjer so se podatki zapisovali v koncentričnih krogih. Tudi te plošče, za katere se je udomačil izraz disk, so postajale vedno manjše, po kapaciteti zapisanih podatkov pa vedno zmogljivejše enote. Pred nekaj leti se jim je prav tako pridružila laserska plošča enakih dimenzij kot v zabavni elektroniki.

Sočasen pojav večjega števila podobnih, po namenu in karakteristikah pa popolnoma različnih plošč, je povzročil v njihovem poimenovanju precej nejasnosti in nedoslednosti, zato bomo podali v nadaljevanju nekaj primerov s predlogi za slovensko poimenovanje.

I. Medij za zapisovanje in reprodukcijo

1. Za označevanje klasičnega medija za zvočni zapis se je ustalilo poimenovanje **(gramofonska) plošča** (angl.: record, disk, redkeje disc, phonograph), ki jo glede na videz določeneje označujemo z **mala plošča** in **vélika plošča**.
2. V računalništvu se je ustalil samo izraz **disc** (angl.: disk, redkeje disc), ki se ne prevaja s plošča:

| | |
|-----------------|--------------------------|
| (computer) disk | = (računalniški) disk |
| (magnetic) disk | = (magnetni) disk |
| hard disk | = trdi disk |
| floppy disk | = gibki disk ali disketa |
| system disk | = sistemski disk |

3. Za najnovejše medije, ki uporabljajo za reprodukcijo lasersko tehnologijo, predlagamo, da se

a) v glasbi in drugih zvrsteh zabavne elektronike uporablja izraz **plošča** ali izvorna okrajšava v angleščini, npr.:

| | |
|------------------|---------------------------|
| laser disk | = laserska plošča |
| CD, compact disk | = CD ali kompaktna plošča |

b) v računalništvu uporablja izraz **disk** ali izvorna okrajšava v angleščini, to je

| | |
|------------------|--------------------------|
| CD, compact disk | = CD ali kompaktni disk, |
|------------------|--------------------------|

kar pomeni, da izraza **plošča** in **disk** pomensko nista zamenljiva.

Primeri:

| angleško | v glasbi | v računalništvu |
|------------------|-------------------------|--------------------|
| laser disk | laserska plošča | laserski disk |
| optical disk | optična plošča | optični disk |
| digital disk | digitalna plošča | digitalni disk |
| CD, compact disk | kompaktna plošča, CD | kompaktni disk, CD |

LV, laser video = laserska videoplošča, LV

CD-ROM (compact disk read only memory) = CD-ROM

WORM (write once read many times) = enkrat vpisljivi disk, WORM

DOD, digital optical disk = digitalni optični disk, DOD

E-DOD, erasable digital optical disk = zbrisljivi digitalni optični disk,

E-DOD

CD-I, compact disk interactive = interaktivni kompaktni disk, interaktivni CD, CD-I

CD-V, compact disk video = kompaktni videodisk, video CD

V okrajšavah nadomešča črka **D** angleško besedo disk, zato se pojavlja pleonas-tična raba **CD-disk**, **CD-plošča**, kar odsvetujemo oziroma prepovedujemo.

II. Strojna oprema za reprodukcijo

Tudi na tem področju predlagamo dosledno, s prejšnjim usklajeno rabo:

1. Aparatura za predvajanje glasbe na laserskih ploščah je **laserski gramofon**. Kadar želimo poudariti format plošče, lahko uporabimo izraz **CD- gramofon** ali **CD-predvajalnik**.
2. V računalništvu uporabljamo za strojno opremo izraze, ki so se že uveljavili v povezavi z magnetnimi diski:

disk unit = **diskovna enota**
disk drive = **diskovni pogon**
multidrive = **sestavljeni pogon**

Kadar je potrebno razločevanje med klasično (magnetno) in sodobnejšo (lasersko) tehnologijo, izraze takole dopolnimo:

optična (diskovna) enota
laserska (diskovna) enota
optični (diskovni) pogon
laserski (diskovni) pogon

CD-ROM unit = **CD-ROM enota** ali **CD-ROM-enota**
CD-ROM drive = **CD-ROM pogon** ali **CD-ROM-pogon**

Iz sveta zabavne elektronike smo prevzeli tudi izraz player:

CD player = **CD (diskovna) enota, CD predvajalnik** ali **CD- predvajalnik**
CD-ROM player = **CD-ROM (diskovna) enota** ali **CD-ROM-enota,**
CD- ROM čitalnik ali **CD-ROM-čitalnik**

Sprejeto na 41. seji bibliotekarske terminološke komisije 12. 10. 1990.

Pripravil
Ivan Kanič
Centralna ekonomska knjižnica,
Ljubljana